

Panium - Nambari Tatu

Maono na Wakati Uliowekwa: Mfanano wa Kinabii

Jeff Pippenger

2025-02-28

Mfano wa wanawali kumi unarudiwa hadi kwa kila herufi katika historia ya wale mia arobaini na nne elfu. Habakuki sura ya pili inaweka bayana kiini cha mfano kwa kuyatambua maono yanenayo mwishoni.

Nitasimama katika lindo langu, na kujisimamisha juu ya mnara, nami nitaangalia ili nione atanena nami nini, na nitajibu nini nitakapokemewa. Na Bwana akanijibu, akasema, Andika maono, uyafanye wazi juu ya vibao, ili asomaye apate kukimbia. Kwa maana maono hayo bado ni kwa wakati uliowekwa; lakini mwishoni yatanena, wala hayatadanganya; ijapokawia, yangojee; kwa maana hakika yatakuja, hayatakawia. Tazama, nafsi yake inayojivuna si nyoofu ndani yake; bali mwenye haki ataishi kwa imani yake. Habakuki 2:1-4.

Mstari wa ishirini na saba wa Danieli kumi na moja pia unabainisha "wakati uliowekwa."

Na mioyo ya wafalme hawa wawili itakuwa ya kutenda hila, nao watasema uongo wakiwa mezani pamoja; lakini haitafanikiwa; kwa maana mwisho utakuwa wakati uliowekwa. Danieli 11:27.

"Maono" ambayo yameanzishwa na Roma ni kwa ajili ya "wakati uliowekwa" na wafalme wawili ambao mioyo yao imelenga kutenda uovu na kusema uongo wakiwa mezani pamoja hutambulisha alama ya kinabii inayowasili kabla ya maono "kuzungumza." Kabla ya wakati uliowekwa, wafalme wawili husema "uongo," na maono yanapozungumza wakati uliowekwa, hayasemi uongo. Wakati uliowekwa ni sheria ya Jumapili nchini Marekani, na mkutano mezani unaashiria mwanzo wa kipindi cha kinabii. "Maono" yanatimia katika historia wakati wa sheria ya Jumapili, lakini yanaanzishwa kabla ya sheria ya Jumapili. Hili ni dhahiri kwa kuwa waaminifu wanaambiwa wasubiri maono, na wanaambiwa kuyatangaza. Wasingeweza kuyatangaza kabla ya maono kutimia ikiwa maono hayakuwa bado yameanzishwa.

Yeremia anawakilisha wale wanao "subiri" maono:

Ee Bwana, wewe wajua; nikumbuke, unitembelee, unilipizie kisasi juu ya watesi wangu; usinitwalie katika uvumilivu wako; ujue ya kuwa kwa ajili yako nimechukua lawama. Nilipozipata maneno yako, nikayala; na neno lako likawa kwangu furaha na shangilio la moyo wangu; kwa maana nimeitwa kwa jina lako, Ee Bwana, Mungu wa majeshi. Sikuketi katika baraza la wadhihaki, wala sikushangilia; niliketi peke yangu kwa sababu ya mkono wako; kwa maana umenijaza ghadhabu. Mbona maumivu yangu ni ya daima, na jeraha langu haliponyeki, likikataa kuponywa? Je, utakuwa kwangu kabisa kama mwongo, na kama maji yasiyotegemeka? Kwa hiyo Bwana asema hivi, Ukirudi, ndipo nitakukurudisha, nawe utasimama mbele yangu; na ukitoa kilicho cha thamani katika kilicho duni, utakuwa kama kinywa changu; na wao na wakugeukie; bali wewe usiwaigee wao. Nami nitakufanya uwe

kwa watu hawa ukuta wa shaba uliozungushiwa boma; nao watapigana nawe, lakini hawatakushinda; kwa maana mimi ni pamoja nawe ili kukuokoa na kukukomboa, asema Bwana. Nami nitakuokoa katika mkono wa waovu, nami nitakukomboa katika mkono wa wenye kutisha. Yerima 15:15-21.

Sheria ya Jumapili nchini Marekani ndiko ambako ishara ya “kukumbuka” inatiwa alama. Ndipo ambapo Sabato inayopaswa kukumbukwa daima inakuwa kipimo cha mwisho. Ndipo ambapo kahaba wa Tiro, ambaye amesahuliwa, anakumbukwa. Ndipo ambapo Mungu anakumbuka dhambi za Babeli na kumpa hukumu maradufu.

Alama ya njia inayohusiana na "kunena" ni sheria ya Jumapili nchini Marekani, kwa kuwa huko mnyama wa nchi "hunena" kama joka. Katika alama hiyo hiyo ya njia punda katika mstari wa unabii wa Balaamu "hunena." Yohana Mbatizaji anapozaliwa, baba yake, Zakaria, ambaye alikuwa amezuiliwa na Mungu kunena, "hunena."

Ikawa, siku ya nane walikuja kumtahiri mtoto; wakamwita Zakaria, kwa jina la baba yake. Mamaye akajibu akasema, Sivyoo; bali ataitwa Yohana. Wakamwambia, Hakuna mtu katika jamaa zako aitwaye kwa jina hilo. Wakampa ishara babaye, jinsi alivyopenda aitwe. Akaomba kibao cha kuandikia, akaandika, akisema, Jina lake ni Yohana. Wote wakastaajabu. Mara kinywa chake kikafunguka, na ulimi wake ukaachiwa, akanena, akimsifu Mungu. Luka 1:59-64.

Katika sheria ya Jumapili nchini Marekani jeraha la mauti la upapa linapona, na unakuwa ufalme wa nane ulio wa wale saba, wakati ambapo Marekani, ambayo rais wake Donald Trump ni rais wa nane aliye wa wale saba. Wakati huohuo wale mia na arobaini na nne elfu huinuliwa kama bendera. Wale mia na arobaini na nne elfu ni kanisa la nane lililo la wale saba. Katika sheria ya Jumapili nambari nane inatiwa alama, na ilikuwa siku ya nane ndipo Yohana alitahiriwa na Zakaria akanena. Zakaria maana yake ni kwamba Mungu “amekumbuka.” Sheria ya Jumapili ni bandia ya Sabato ya kweli iliyokuwa ya “kukumbukwa.” Katika sheria ya Jumapili kahaba wa Tiro “anakumbukwa.” Ni katika sheria ya Jumapili ndipo Mungu “anakumbuka” dhambi za Babeli na kuifanya hukumu yake iwe maradufu.

Yerima anawakilisha wale waliopatwa na kuvunjika kwa matumaini kwa mara ya kwanza na ambao wanasubiri maono yanayokawia. Anawakilisha waaminifu wanaokuwa kinywa cha Mungu kwa wakati uliowekwa ambapo maono hunena wala hayadanganyi. Maono yanayonena kwa wakati uliowekwa yanatanguliwa na wafalme wawili wakiambiana uongo wakiwa kwenye meza moja. Tukio hilo linatangulia sheria ya Jumapili na hivyo hutokea katika historia ya Panium kama ilivyoelezwa katika aya kumi na tatu hadi kumi na tano, ambalo ndilo kipindi kilekile ambapo "waporaji wa watu" wanathibitisha "maono."

Na katika nyakati zile wengi watainuka dhidi ya mfalme wa kusini; pia wanyang’anyi wa watu wako watajikuza ili kutimiza maono; lakini wataanguka. Danieli 11:14.

“Wezi” ni Roma, na Roma katika siku za mwisho ni Ukatoliki. Papa anathibitisha maono, na anafanya hivyo katika kipindi cha kabla tu ya sheria ya Jumapili. Anafanya hivyo kwa kuingilia kati katika vita vya Panium ambako Trump anamshinda Putin. Vita hivyo vilitokea mwaka 200

KK, mwaka huohuo ambao Roma ya kipagani iliingia katika historia ya kinabii. Pompey Mkuu aliteka Yerusalemu mwaka 63 KK. Tukio hili lilitokea wakati wa kampeni yake kule Mashariki, alipoingilia kati vita vya wenyewe kwa wenyewe kati ya ndugu wa Hasmonaea, Hyrcanus wa Pili na Aristobulus wa Pili. Pompey alimuunga mkono Hyrcanus wa Pili, akaizingira Yerusalemu, na hatimaye akaiteka mji huo baada ya kuuzingira kwa miezi mitatu. Hili liliashiria mwisho wa uhuru wa Yudea na mwanzo wa udhibiti wa Kirumi juu ya eneo hilo, ambalo baadaye lingekuwa jimbo chini ya utawala wa Kirumi.

Kabla ya sheria ya Jumapili, Papa anaingilia kati historia inayohusishwa na vita vya Panium. Anapoingia katika historia ya kinabii, kuonekana kwake kunathibitisha maono; maono ambayo bado “yatanena” katika “wakati uliowekwa” wa sheria ya Jumapili nchini Marekani. “Maono” yaliyokawia ni utabiri uliokosa kutimia ambao uliashiria mwanzo wa kipindi cha kukawia katika mfano wa wanawali kumi. Pia uliashiria kuwasili kwa malaika wa pili kati ya malaika watatu wa Ufunuo kumi na nne. Utabiri uliokosa kutimia uliouleta kipindi cha kusubiri, na himizo la “kusubiri” kutimia kwake, ijapokuwa ulikawia.

Katika historia ya harakati ya Millerite, kipindi cha kusubiri kilimalizika katika mkutano wa kambi ya Exeter kuanzia Agosti 12 hadi 17, 1844. Kukatishwa tamaa kulikosababishwa na unabii ulioshindikana kukaingiza kipindi cha kusubiri kilichokusudiwa kukamilisha tabia katika makundi mawili ya wanawali, kisha kukafuatia ufafanuzi wa unabii ulioshindwa hapo awali. Ufafanuzi huko Exeter unabainisha maelezo yanayohusiana na maono hayo yatakapotekelezwa. Sifa zilezile zinaweza kuonekana katika Mathayo sura ya kumi na sita, wakati Kristo alipowapeleka wanafunzi wake Kaisarea Filipi. Kuanzia hapo na kuendelea Kristo aliwafundisha moja kwa moja wanafunzi wake kile kitakachotokea msalabani.

Tangu wakati huo Yesu alianza kuwaonyesha wanafunzi wake kwamba hana budi kwenda Yerusalemu, na kupata mateso mengi kwa mikono ya wazee, makuhani wakuu na waandishi, na kuuawa, na siku ya tatu afufuliwe. Mathayo 16:21.

Inapaswa kuzingatiwa kwamba aya iliyotajwa hivi punde iko kati ya Yesu kubainisha kwamba Petro alikuwa ameongozwa na Roho Mtakatifu katika kumtambua Yesu kuwa Kristo, Mwana wa Mungu aliye hai. Kisha, Kristo alipoanza kuwafundisha kuhusu msalaba ujao, Petro alipinga ujumbe huo na Kristo akamwita Petro Shetani. Ujumbe unaofunuliwa wakati maono yanapothibitishwa unazalisha makundi mawili ya waabudu, yote yakimwakilishwa na Petro.

Kaesarea Filipi ni Panium, na vyote viwili vinaongoza hadi wakati uliowekwa wa msalaba katika mstari wa Kristo, Oktoba 22, 1844 katika historia ya Millerite, na sheria ya Jumapili leo. Panium, Kaisarea Filipi na mkutano wa kambi wa Exeter ni alama ile ile ya kinabii. Ni katika alama hii ambapo maono yanathibitishwa kwa kuingizwa kwa Papa katika simulizi. Kuthibitishwa kwa maono hutangulia wakati uliowekwa, kwa kuwa Kaisarea Filipi ilitangulia msalaba, mkutano wa kambi wa Exeter ulitangulia Oktoba 22, 1844, na Panium mnamo 200 KK ilitangulia Pompey kuteka Yerusalemu mnamo 63 KK. Wakati fulani kabla ya sheria ya Jumapili nchini Marekani, Papa, ambaye ni kahaba wa Tiro, ataingia waziwazi katika historia ya kinabii. Atakapofanya hivyo, maono yatathibitishwa.

Maono yanathibitishwa katika vita vya niaba vya tatu vya sura ya kumi na moja. Vita vya niaba vya kwanza vinaonyesha vita vya niaba vya mwisho, hivyo vita vya niaba vya mwisho vitakuwa na sifa zilezile za kinabii kama vile vya kwanza. Mfalme wa kusini, anayewakilishwa kwa jina la Vladimir, linalomaanisha mtawala wa jamii, anafagiliwa mbali kupitia muungano kati ya Papa na Rais wa Marekani. Papa wa mwisho atakuwa wa nane aliye wa wale saba, katika utimilifu wa Ufunuo kumi na saba, na rais wa mwisho atakuwa wa nane aliye wa wale saba, na vivyo hivyo bendera ya wale mia na arobaini na nne elfu itakuwa ya nane iliyo ya wale saba.

Mahusiano kati ya Papa na rais hapo mwanzo yalikuwa "muungano wa siri," na muungano wa rais wa nane na wa mwisho na Papa pia utakuwa "wa siri," kwa maana katika kipindi hiki kahaba wa Tiro "amesahauliwa" kwa kinabii. Muungano kati ya Reagan na Papa John Paul II ulikuwa wa siri, lakini wakati huohuo Papa akawa uso unaotambulika zaidi duniani. Kinacho "sahauliwa" kuhusu kahaba wa Tiro anayezini na wafalme wote wa dunia ni sifa mahususi ya Upapa, inayojumuisha dhambi zake zote katika kategoria moja ya uasi. Sifa hiyo ni dai la Kanisa Katoliki la "kutokukosea." Ukweli huu ni muhimu sana kutambua kiasi kwamba sasa nitahitimisha makala hii kwa sura kutoka kwa Dada White. Tutaendelea na hoja hizi katika makala inayofuata, lakini unaposoma sura ifuatayo kutoka The Great Controversy, kumbuka kwamba karibu wote katika baraza la mawaziri la Trump ni Wakatoliki wa Roma, wakiwa na mchanganyiko wa Upentekoste na ushawishi uliopo kila wakati kutoka kwa Franklin Graham ambaye hivi karibuni aliitisha maombi ya hadharani kwa ajili ya Mpinga Kristo wa unabii wa Biblia.

Uhuru wa dhamiri uko hatarini

Ukatoliki wa Kirumi sasa unaonwa na Waprotestanti kwa upendeleo mkubwa zaidi kuliko katika miaka ya zamani. Katika nchi ambako Ukatoliki hauna ukuu, na wafuasi wa Papa wanachukua mkondo wa upatanishi ili kupata ushawishi, kuna kutojali kunakoongezeka kuhusu mafundisho yanayotenganisha makanisa ya Matengenezo na hierarkia ya kipapa; maoni yanazidi kushika kasi kwamba, hata hivyo, hatutofautiani sana katika mambo ya msingi kama ilivyodhaniwa, na kwamba maridhiano madogo kwa upande wetu yatatuletea uelewano bora na Roma. Kulikuwa na wakati ambapo Waprotestanti walithamini sana uhuru wa dhamiri uliopatikana kwa gharama kubwa. Walifundisha watoto wao kuchukua upapa na walishikilia kwamba kutafuta maelewano na Roma kungekuwa kutoaminifu kwa Mungu. Lakini mitazamo inayotolewa sasa imekuwa tofauti sana!

Watetezi wa upapa wanatangaza kwamba kanisa limechafuliwa jina, na ulimwengu wa Kiprotestanti unaelekea kukubali kauli hiyo. Wengi wanasisitiza kwamba si haki kuhukumu kanisa la leo kwa misingi ya machukizo na upuuzi ulioutambulisha utawala wake katika karne za ujinga na giza. Wanauhalalisha ukatili wake wa kutisha kama matokeo ya ushenzi wa nyakati hizo na kudai kwamba ushawishi wa ustaarabu wa kisasa umebadili msimamo wake.

Je, watu hawa wamesahau madai ya kutokukosea yaliyodaiwa kwa miaka mia nane na mamlaka hii yenye kiburi? Kinyume kabisa na kuachwa, dai hili lilithibitishwa katika karne ya kumi na tisa kwa uthabiti mkubwa kuliko wakati wowote uliopita. Kwa kuwa Roma inasisitiza kwamba 'kanisa halijawahi kukosea; wala, kwa mujibu wa Maandiko, halitakosea kamwe' (John L. von Mosheim, Institutes of Ecclesiastical History, kitabu cha 3, karne ya II, sehemu

ya 2, sura ya 2, kifungu cha 9, tanbihi ya 17), inawezaje kuachana na kanuni zilizoongoza mwenendo wake katika enzi zilizopita?

Kanisa la kipapa kamwe halitaacha kudai kuwa halikosei. Kwa mtazamo wake, yote yaliyofanywa katika kuwatesa wale wanaokataa madogma yake ni sahihi; na je, si matendo yale yale yangerudiwa endapo fursa ingetokea? Vizuizi vinavyowekwa sasa na serikali za kidunia viondolewe, na Roma irejeshwe katika nguvu zake za zamani, na kwa haraka kungeibuka upya udhalimu na mateso yake.

Mwandishi maarufu anasema hivi kuhusu mtazamo wa ngazi ya uongozi wa kipapa juu ya uhuru wa dhamiri, na kuhusu hatari ambazo hasa zinatishia Marekani kutokana na mafanikio ya sera yake: 'Kuna wengi walio na mwelekeo wa kuhusisha hofu yoyote ya Ukatoliki wa Kirumi nchini Marekani na ubaguzi au utoto. Watu hao hawaoni chochote katika tabia na mtazamo wa Ukatoliki wa Kirumi kinachopingana na taasisi zetu huru, wala hawaoni lolote la kutisha katika ukuaji wake. Basi, kwanza tulinganishe baadhi ya kanuni za msingi za serikali yetu na zile za Kanisa Katoliki.'

Katiba ya Marekani inadhamini uhuru wa dhamiri. Hakuna kilicho cha thamani zaidi wala cha msingi zaidi. Papa Pius wa Tisa, katika Barua yake ya Ensiklika ya tarehe 15 Agosti, 1854, alisema: 'Mafundisho ya kipuuzi na yenye makosa au porojo katika kutetea uhuru wa dhamiri ni kosa lenye madhara makubwa kama tauni—tauni ambayo, kuliko zote nyingine, ndiyo ya kuogopwa zaidi katika dola.' Papa huyo huyo, katika Barua yake ya Ensiklika ya tarehe 8 Desemba, 1864, aliwalaani 'wale wanaosisitiza uhuru wa dhamiri na wa ibada ya kidini,' pia 'wote wanaoshikilia kwamba kanisa halipaswi kutumia nguvu.'

'Msimamo maalum wa Roma nchini Marekani haimaanishi mabadiliko ya moyo. Huvumilia pale anapokuwa hana nguvu. Anasema Askofu O'Connor: 'Uhuru wa dini huvumiliwa tu hadi kinyume chake kiweze kutekelezwa bila hatari kwa ulimwengu wa Kikatoliki.'... Askofu Mkuu wa St. Louis aliwahi kusema: 'Uzushi na kutokuamini ni makosa ya jinai; na katika nchi za Kikristo, kama vile Italia na Hispania, kwa mfano, ambako watu wote ni Wakatoliki, na ambako dini ya Kikatoliki ni sehemu muhimu ya sheria ya nchi, vinaadhibiwa kama makosa mengine ya jinai.'...

"Kila kadinali, askofu mkuu, na askofu katika Kanisa Katoliki hutoa kiapo cha utii kwa Papa, ambacho kina maneno yafuatayo: 'Wazushi, watu wa mgawanyiko, na waasi dhidi ya bwana wetu tuliyemtaja (Papa), au warithi wake waliotajwa, nitawatesa na kuwapinga kwa uwezo wangu wote.'-Josiah Strong, Our Country, sura ya 5, aya 2-4."

Ni kweli kwamba kuna Wakristo wa kweli katika ushirika wa Kanisa Katoliki la Roma. Maelfu katika kanisa hilo wanamtumikia Mungu kulingana na nuru iliyo bora waliyo nayo. Hawaruhusiwi kupata Neno Lake, na kwa hiyo hawatambui ukweli. Hawajawahi kuona tofauti kati ya ibada ya moyo iliyo hai na mzunguko wa taratibu na sherehe za juujuu tu. Mungu huwaangalia kwa huruma yenye upole roho hizi, ambazo zimelelewa katika imani iliyo ya kudanganya na isiyoridhisha. Atasababisha miale ya nuru kupenya giza nene linalowazunguka. Atawafunulia ukweli kama ulivyo katika Yesu, na wengi bado watachukua nafasi yao pamoja na watu Wake.

Lakini Ukatoliki wa Kirumi kama mfumo haupatani na injili ya Kristo sasa kama ambavyo haukupatana katika kipindi chochote cha awali katika historia yake. Mekanisa ya Kiprotestanti yako katika giza kuu, la sivyo yangalitambua dalili za nyakati. Kanisa la Kirumi lina mipango na mbinu za utendaji za kufikia mbali. Linatumia kila njia kupanua ushawishi wake na kuongeza mamlaka yake, likijiandaa kwa pambano kali na la nia thabiti la kurejesha udhibiti wa dunia, kurudisha mateso, na kufuta yote ambayo Uprotestanti umefanya. Ukatoliki unazidi kupiga hatua pande zote. Tazama idadi inayoongezeka ya makanisa na makapela yake katika nchi za Kiprotestanti. Tazama umaarufu wa vyuo na seminari zake huko Amerika, vinavyohudhuriwa kwa wingi na Waprotestanti. Tazama ukuaji wa taratibu za kiibada nchini Uingereza na uhamaji wa mara kwa mara kujiunga na safu za Wakatoliki. Mambo haya yanapaswa kuamsha wasiwasi wa wote wanaoathamini kanuni safi za injili.

Waprotestanti wameuchezea na kuuunga mkono Ukatoliki wa kipapa; wamefanya maelewano na kulegeza misimamo kwa njia ambazo hata wafuasi wa upapa wenyewe wanashangaa kuziona na wanashindwa kuzielewa. Watu wanafumba macho yao kwa asili halisi ya Ukatoliki wa Kirumi na hatari zinazohofiwa kutokana na ukuu wake. Watu wanapaswa kuhamasishwa ili kupinga mapenyezo ya adui huyu hatari kuliko wote kwa uhuru wa kiraia na wa kidini.

Waprotestanti wengi hudhani kwamba dini ya Kikatoliki haivutii na kwamba ibada yake ni mzunguko wa sherehe usio na msisimko wala maana. Hapa wanakosea. Ijapokuwa Ukatoliki wa Kirumi umejengwa juu ya udanganyifu, si udanganyifu wa ovyo na wa kijinga. Huduma ya kidini ya Kanisa la Kirumi ni sherehe yenye kuvutia sana. Maonesho yake ya fahari na taratibu zake za taadhima huyateka hisia za watu na kunyamazisha sauti ya hoja na ya dhamiri. Jicho hufurahishwa. Mekanisa ya kifahari, maandamano ya kutia heshima, madhabahu za dhahabu, mahekalu madogo yaliyopambwa kwa vito, michoro teule, na sanamu zilizochongwa kwa ustadi wa hali ya juu huzigusa hisia za kupenda uzuri. Sikio nalo hutekwa. Muziki wake hauna mfano. Noti tajiri za organi yenye sauti ya kina, zikichangamana na melodi ya sauti nyingi zinapovuma kupitia kuba ndefu na kumbi zenye nguzo za makanisa makuu yake ya kifahari, haziwezi kukosa kuiacha akili ikiwa na mshangao na kicho.

Hii adhama ya nje, fahari na sherehe, ambazo hudhihaki tu shauku za nafsi iliyougua maradhi ya dhambi, ni ushahidi wa ufiadini wa ndani. Dini ya Kristo haihitaji vivutio vya namna hiyo ili kuipendekeza. Katika nuru ing'ayo kutoka msalabani, Ukristo wa kweli huonekana safi na wa kupendeza kiasi kwamba mapambo yoyote ya nje hayawezi kuongeza thamani yake ya kweli. Ni uzuri wa utakatifu, roho ya unyenyekevu na utulivu, iliyo na thamani mbele za Mungu.

Mng'aro wa mtindo si lazima uwe kiashiria cha mawazo safi na ya juu. Mawazo ya juu ya kisanana, ukamilifu maridadi wa ladha, mara nyingi hupatikana katika akili za kidunia na zenye tamaa za mwili. Mara nyingi hutumiwa na Shetani kuwaongoza watu kusahau mahitaji ya roho, kupoteza maono ya wakati ujao, ya maisha ya milele, kugeuka na kumwacha Msaidizi wao asiye na kikomo, na kuishi kwa ajili ya dunia hii pekee.

Dini ya mambo ya nje inavutia moyo usiofanywa upya. Mbwembwe na sherehe za ibada ya Kikatoliki zina nguvu ya kuvutia na ya kuwazuzua, ambayo kwa njia yake wengi hudanganywa; nao huja kuliangalia Kanisa la Roma kama lango lenyewe la mbinguni. Hakuna ila wale ambao wameweka miguu yao imara juu ya msingi wa kweli, na ambao mioyo yao

imefanywa upya na Roho wa Mungu, wanaoweza kuhimili ushawishi wake. Maelfu ambao hawana ufahamu wa kibinafsi wa Kristo wataongozwa kukubali mfano wa utauwa bila nguvu yake. Dini ya namna hiyo ndicho hasa kinachotamaniwa na wengi.

Dai la kanisa la kuwa na haki ya kusamehe humfanya mfuasi wa Kanisa la Roma ajihisi yuko huru kutenda dhambi; na taratibu ya kukiri dhambi, ambayo bila yake msamaha wake hautolewi, nayo pia hutia ruhusa kwa uovu. Yeye apigaye magoti mbele ya mwanadamu aliyeanguka, na kufunua katika ungamu mawazo ya siri na dhana za moyoni mwake, anadhalilisha utu wake na kushusha hadhi kila silika adhimu ya roho yake. Katika kufumbua dhambi za maisha yake kwa kuhani—mwanadamu akoseaye, mwenye dhambi, na mara nyingi aliyepotoshwa kwa mvinyo na ufuska—kiwango chake cha tabia hushushwa, naye hunajisiwa kwa sababu hiyo. Wazo lake kumhusu Mungu hushushwa hadi kufanana na ubinadamu uliyoanguka, maana kuhani husimama kama mwakilishi wa Mungu. Ungamo hili la kudhalilisha la mtu kwa mtu ndilo chemchemi ya siri ambayo kwayo yamebubujika maovu mengi yanayonajisi dunia na kuiandaa kwa maangamizi ya mwisho. Hata hivyo, kwa yule apendaye kujiendekeza, yafurahisha zaidi kukiri kwa mwanadamu mwenzake kuliko kuifungua nafsi kwa Mungu. Ni la kupendeza zaidi kwa asili ya kibinadamu kufanya toba ya adhabu kuliko kuacha dhambi; ni rahisi zaidi kuutesa mwili kwa magunia na majani yanayochoma na minyororo ya kuumiza kuliko kusulibisha tamaa za mwili. Mzito ni nira ambayo moyo wa kimwili uko radhi kuibeba badala ya kuinama chini ya nira ya Kristo.

Kuna kufanana kwa ajabu kati ya Kanisa la Roma na Kanisa la Kiyahudi wakati wa ujio wa kwanza wa Kristo. Ingawa Wayahudi kwa siri walikanyaga kila kanuni ya sheria ya Mungu, kwa nje walikuwa wakali katika kushika maagizo yake, wakiibebesha masharti magumu na mapokeo yaliyofanya utii kuwa wa uchungu na mzigu mzito. Kama vile Wayahudi walivyodai kuheshimu sheria, vivyo hivyo Wakatoliki wa Roma wanadai kuheshimu msalaba. Wanalitukuza ishara ya mateso ya Kristo, ilhali katika maisha yao wanamkana Yule anayewakilishwa nayo.

Wafuasi wa Papa huweka misalaba juu ya makanisa yao, juu ya madhabahu yao, na juu ya mavazi yao. Kila mahali inaonekana nembo ya msalaba. Kila mahali msalaba unaheshimiwa na kutukuzwa kwa nje. Lakini mafundisho ya Kristo yamezikwa chini ya mlundikano wa mapokeo yasiyo na maana, tafsiri potofu, na masharti magumu na ya ukali. Maneno ya Mwokozi kuhusu Wayahudi wenye ubaguzi wa kidini yanatumika kwa nguvu hata zaidi kwa viongozi wa Kanisa Katoliki la Roma: 'Wanafunga mizigo mizito na ya kuchosha, na kuiweka juu ya mabega ya watu; lakini wao wenyewe hawataki kuigusa kwa kidole chao hata kimoja.' Mathayo 23:4. Nafsi zenye dhamiri huwekwa katika hofu ya daima zikiogopa hasira ya Mungu aliyechukizwa, ilhali wengi wa wakuu wa kanisa wanaishi katika anasa na starehe za mwili.

Kuabudu picha na masalia, kuwaomba watakatifu, na kumtukuza papa ni hila za Shetani za kuondoa mawazo ya watu kutoka kwa Mungu na kutoka kwa Mwana Wake. Ili kukamilisha maangamizi yao, anajitahidi kugeuza mawazo yao kutoka Kwake, ambaye peke yake wanaweza kupata wokovu. Atawaelekeza kwa kitu chochote kinachoweza kuchukua nafasi ya Yule ambaye amesema: 'Njoni kwangu, ninyi nyote msumbukao na wenye kulemewa na mizigo, nami nitawapumzisha.' Matthew 11:28.

Ni jitihada ya kudumu ya Shetani kupotosha tabia ya Mungu, asili ya dhambi, na masuala halisi yaliyo hatarini katika pambano kuu. Ulaghai wake hupunguza wajibu wa sheria ya Kimungu na kuwapa wanadamu ruhusa ya kutenda dhambi. Wakati huohuo huwafanya waenzi mawazo potofu kumhusu Mungu, hata wamwone kwa hofu na chuki badala ya upendo. Ukatili uliomo katika tabia yake mwenyewe unanasibishwa kwa Muumba; unaingizwa katika mifumo ya dini na kuonyeshwa katika njia za ibada. Hivyo akili za wanadamu hupofushwa, na Shetani huwafanya kuwa mawakala wake wa kupiga vita dhidi ya Mungu. Kwa mawazo yaliyopotoshwa kuhusu sifa za Kimungu, mataifa ya kipagani yaliongozwa kuamini kwamba dhahabu za wanadamu ni za lazima ili kupata kibali cha Uungu; na ukatili wa kutisha umetendwa chini ya aina mbalimbali za ibada ya sanamu.

Kanisa Katoliki la Roma, likiunganisha aina za upagani na Ukristo, na, kama upagani, kupotosha tabia ya Mungu, limegeukia matendo yasiyopungua kwa ukatili wala kwa kuchukiza. Katika siku za ukuu wa Roma kulikuwa na vifaa vya mateso vya kulazimisha watu wakubaliane na mafundisho yake. Kulikuwa na kuchomwa motoni kwenye mti kwa wale ambao hawangekubali madai yake. Kulikuwa na mauaji ya halaiki kwa kiwango ambacho hakitawahi kujulikana hadi kitakapofunuliwa wakati wa hukumu. Viongozi wakuu wa kanisa walijifunza, chini ya Shetani, bwana wao, kubuni mbinu za kusababisha mateso makubwa iwezekanavyo bila kumaliza maisha ya mwathiriwa. Katika visa vingi mchakato huo wa kishetani ulirudiwa hadi upeo wa uvumilivu wa kibinadamu, hadi nguvu za kibinadamu zilipoishiwa, na yule aliyeteseka akakipokea kifo kama ukombozi mtamu.

Hivyo ndivyo ilivyokuwa hatima ya wapinzani wa Roma. Kwa wafuasi wake, aliweka nidhamu ya mijeledi, ya njaa ya kufisha, ya mateso ya mwili katika kila namna inayoweza kufikiriwa, yenye kuumiza moyo. Ili kupata kibali cha Mbinguni, wenye toba walikiuka sheria za Mungu kwa kukiuka sheria za asili. Walifundishwa kuvunja mafungamano ambayo Yeye ameyaumba ili kubariki na kufurahisha maisha ya muda ya mwanadamu duniani. Makaburi ya kanisa yana mamilioni ya wahanga ambao walitumia maisha yao katika jitihada za bure za kuzishinda mielekeo yao ya asili, kukandamiza, kana kwamba ni jambo linalomkera Mungu, kila wazo na hisia ya huruma kwa wanadamu wenzao.

Ikiwa tunataka kuelewa ukatili wa makusudi wa Shetani, uliojitokeza kwa mamia ya miaka, si miongoni mwa wale ambao hawajawahi kusikia habari za Mungu, bali katika moyo wenyewe na kote katika ulimwengu wa Ukristo, inatutosha tu kuangalia historia ya Urumi. Kupitia mfumo huu mkubwa mno wa udanganyifu, mkuu wa uovu hutimiza kusudi lake la kuleta fedheha kwa Mungu na mateso kwa mwanadamu. Na tunapona jinsi anavyofanikiwa kujigeuza na kutekeleza kazi yake kupitia viongozi wa kanisa, tunaweza kuelewa vyema zaidi kwa nini anao uadui mkuu dhidi ya Biblia. Ikiwa Kitabu hicho kitasomwa, rehema na upendo wa Mungu vitafunuliwa; itaonekana kwamba Yeye haweki juu ya wanadamu hata mojawapo ya mizigo hii mizito. Anachotaka tu ni moyo uliovunjika na wenye toba, roho ya unyenyekevu na utiifu.

Kristo hatoi mfano katika maisha yake wa wanaume na wanawake kujifungia katika monasteri ili kustahili mbinguni. Hajawahi kufundisha kwamba upendo na huruma lazima vizuiliwe. Moyu wa Mwokozi ulifurika upendo. Kadiri mwanadamu anavyokaribia ukamilifu wa maadili,

ndivyo hisia zake zinavyokuwa makini zaidi, utambuzi wake wa dhambi unavyokuwa makini zaidi, na huruma yake kwa wenye taabu inavyokuwa ya kina zaidi. Papa anadai kuwa mwakilishi wa Kristo; lakini tabia yake inalinganishwaje na ile ya Mwokozi wetu? Je, Kristo aliwahi kujulikana kuwatia watu gerezani au kwenye kifaa cha mateso kwa sababu hawakumpa heshima kama Mfalme wa mbinguni? Je, sauti yake ilisikika ikiwahukumu kifo wale ambao hawakumkubali? Alipodharauliwa na watu wa kijiji cha Wasamaria, mtume Yohana alijawa na ghadhabu, akauliza: ‘Bwana, wataka tuamuru moto ushuke kutoka mbinguni, uwaangamize, kama vile Eliya alivyofanya?’ Yesu alimwanguka mwanafunzi wake kwa huruma, akaukemea roho yake kali, akisema: ‘Mwana wa Adamu hakuja kuangamiza maisha ya watu, bali kuyaokoa.’ Luka 9:54, 56. Ni tofauti kiasi gani roho ya yule anayedai kuwa mwakilishi wa Kristo na roho iliyodhihirishwa na Kristo.

Kanisa la Roma sasa linawasilisha mwonekano mzuri mbele ya ulimwengu, likifunika rekodi yake ya ukatili wa kutisha kwa maelezo ya kujitetea. Limejivika mavazi yanayofanana na ya Kristo; lakini halijabadilika. Kila kanuni ya upapa iliyokuwapo katika enzi za kale bado ipo leo. Mafundisho yaliyobuniwa katika enzi za giza bado yanashikiliwa. Mtu yeyote asijidanganye. Upapa ambao Waprotestanti sasa wako tayari sana kuuheshimu ni uleule uliotawala ulimwengu katika siku za Matengenezo ya Kiprotestanti, wakati watu wa Mungu walisimama, kwa kuhatarisha maisha yao, kuufichua uovu wake. Bado una kiburi kilekile na majivuno ya kujipa mamlaka yaliyotawala juu ya wafalme na wakuu, na kudai haki za kipekee za Mungu. Roho yake siyo pungufu kwa ukatili na uonevu wa kiimla sasa kuliko ilivyokuwa wakati upapa huo ulipozima uhuru wa binadamu na kuwaua watakatifu wa Aliye Juu Sana.

Upapa ni hasa kile ambacho unabii ulitangaza kwamba angekuwa: uasi wa imani wa nyakati za mwisho. 2 Wathesalonike 2:3, 4. Ni sehemu ya sera zake kujivika tabia itakayotekeleza kwa ufanisi zaidi makusudi yake; lakini chini ya mwonekano wake unaobadilika kama kinyonga, huficha sumu isiyobadilika ya nyoka. Anatangaza hivi: ‘Uaminifu haupaswi kudumishwa kwa wazushi, wala kwa watu wanaoshukiwa kwa uzushi’ (Lenfant, juzuu ya 1, ukurasa 516). Je, mamlaka hii, ambayo rekodi yake ya miaka elfu moja imeandikwa kwa damu ya watakatifu, sasa itatambuliwa kuwa sehemu ya kanisa la Kristo?

Si bila sababu kwamba katika nchi za Kiprotestanti kumekuwa na madai kwamba tofauti kati ya Ukatoliki na Uprotestanti si kubwa kama ilivyokuwa zamani. Kumekuwa na mabadiliko; lakini mabadiliko hayo si katika upapa. Kwa kweli, Ukatoliki unafanana na sehemu kubwa ya Uprotestanti wa sasa, kwa kuwa Uprotestanti umedorora sana tangu siku za Wanamageuzi wa Kiprotestanti.

Kwa kuwa makanisa ya Kiprotestanti yamekuwa yakitafuta kibali cha dunia, upendo wa uongo umewapofusha macho. Wanaona kuwa ni sahihi kuona mema katika kila uovu, na matokeo yasiyoweza kuepukika ni kwamba hatimaye wataona uovu katika kila kilicho chema. Badala ya kusimama kuitetea ile imani iliyokabidhiwa mara moja kwa watakatifu, sasa, kana kwamba, wanaomba msamaha kwa Roma kwa maoni yao yasiyo na upendo juu yake, wakiomba radhi kwa ubaguzi wao.

Kundi kubwa, hata miongoni mwa wale wanaoutazama Upapa bila kibali, hawaoni hatari kubwa itokanayo na nguvu na ushawishi wake. Wengi hudai kwamba giza la kiakili na la

kimaadili lililotawala katika Enzi za Kati liliwezesha kuenea kwa mafundisho yake, ushirikina, na ukandamizaji, na kwamba uelewa mkubwa zaidi wa nyakati za kisasa, uenezaji wa maarifa kwa ujumla, na kuongezeka kwa uvumilivu katika masuala ya dini kunazuia kufufuka kwa kutovumiliana na udhalimu. Wazo lenyewe kwamba hali kama hiyo itakuwepo katika enzi hii yenye mwanga linadhihakiwa. Ni kweli kwamba nuru kuu, ya kiakili, ya kimaadili, na ya kidini, inang'aa juu ya kizazi hiki. Katika kurasa zilizo wazi za Neno Takatifu la Mungu, nuru kutoka mbinguni imemwagwa juu ya ulimwengu. Lakini inapaswa kukumbukwa kwamba kadiri nuru inayotolewa inavyokuwa kubwa, ndivyo giza la wale wanaoipotosha na kuikataa linavyokuwa kuu zaidi.

Uchunguzi wa Biblia kwa maombi ungewaonyesha Waprotestanti tabia halisi ya upapa na kuwafanya wauchukie na waepuke; lakini wengi ni werevu mno katika kujiona kwao kiasi kwamba hawaoni haja ya kumtafuta Mungu kwa unyenyekevu ili waongozwe kwenye kweli. Ingawa wanajivuna kwa kuelimika kwao, hawajui Maandiko wala nguvu ya Mungu. Lazima wapate njia ya kutuliza dhamiri zao, nao hutafuta ile iliyo ya kiroho kidogo zaidi na inayohitaji unyenyekevu mdogo zaidi. Wanachotaka ni njia ya kumsahau Mungu itakayoonekana kana kwamba ni njia ya kumkumbuka. Upapa umefaa sana kukidhi mahitaji ya hawa wote. Umeandaliwa kwa ajili ya makundi mawili ya wanadamu yanayokaribia kuujumuisha ulimwengu wote—wale wanaotaka kuokolewa kwa stahili zao, na wale wanaotaka kuokolewa wakiwa katika dhambi zao. Hapo ndipo ilipo siri ya nguvu zake.

Kipindi cha giza kuu la kiakili kimeonekana kuwa chenye kufaa kwa mafanikio ya upapa. Bado itaonyeshwa kwamba kipindi cha mwanga mkubwa wa kiakili pia kinafaa sawasawa kwa mafanikio yake. Katika enzi zilizopita, wakati watu walipokuwa bila neno la Mungu na bila maarifa ya ukweli, macho yao yalifungwa vitambaa, na maelfu walinaswa, wasiouona wavu uliotandikwa kwa ajili ya miguu yao. Katika kizazi hiki wako wengi ambao macho yao yanapofushwa na mwanga mkali wa nadharia za kibinadamu, 'sayansi iitwayo kwa uongo;' hawautambui ule wavu, nao huingia kwa urahisi kana kwamba wamefungwa vitambaa machoni. Mungu alikusudia kwamba uwezo wa kiakili wa mwanadamu uchukuliwe kuwa zawadi kutoka kwa Muumba wake na utumiwe katika huduma ya kweli na haki; lakini kiburi na tamaa ya madaraka vinapolelewa, na watu wanapoinua nadharia zao juu ya neno la Mungu, hapo akili inaweza kusababisha madhara makubwa zaidi kuliko ujinga. Hivyo basi, sayansi ya uongo ya siku hizi, inayodhoofisha imani katika Biblia, itathibitika kuwa yenye mafanikio sawa katika kuandaa njia ya kukubaliwa kwa upapa, pamoja na maumbo yake yanayopendeza, kama vile kuzuia maarifa kulivyofungua njia ya kukuza ukuu wake katika Enzi za Giza.

Katika harakati zinazoendelea sasa Marekani za kuzipatia taasisi na desturi za kanisa uungwaji mkono wa serikali, Waprotestanti wanafuata nyayo za wafuasi wa upapa. Si hivyo tu, bali zaidi ya hapo, wanaufungulia upapa mlango wa kuurejesha, katika Marekani ya Kiprotestanti, ule ukuu ambao aliupoteza katika Dunia ya Kale. Na kinachozipa harakati hizi uzito mkubwa zaidi ni kwamba lengo kuu linalokusudiwa ni kulazimishwa kwa kushika Jumapili, desturi iliyoanzia Roma, na ambayo anadai kuwa ni ishara ya mamlaka yake. Ni roho ya upapa, roho ya kuiga desturi za kidunia, na kuheshimu mapokeo ya kibinadamu kuliko amri za Mungu, ndiyo inayopenya makanisa ya Kiprotestanti na kuyaongoza kutenda kazi ile ile ya kutukuza Jumapili ambayo upapa umeifanya kabla yao.

Ikiwa msomaji angependa kuelewa vyombo vitakavyotumiwa katika pambano linalokaribia, anahitaji tu kufuatilia historia ya mbinu ambazo Roma ilitumia kwa kusudi hilo hilo katika enzi zilizopita. Ikiwa angependa kujua jinsi wafuasi wa upapa na Waprotestanti walioungana watakvoyatendea wale wanaokataa madogma yao, basi na aone roho ambayo Roma ilidhihirisha kuelekea Sabato na watetezi wake.

Amri za kifalme, mabaraza makuu ya kanisa, na kanuni za kanisa, vyote vikiungwa mkono na mamlaka ya kidunia, vilikuwa hatua ambazo sikukuu ya kipagani ilifikia nafasi yake ya heshima katika ulimwengu wa Kikristo. Hatua ya kwanza ya umma ya kulazimisha utunzaji wa Jumapili ilikuwa sheria iliyotungwa na Konstantino. (A.D. 321) Amri hii iliwataka wakazi wa miji wapumzike katika "siku tukufu ya jua," lakini iliwaruhusu watu wa vijijini kuendelea na shughuli zao za kilimo. Ingawa kimsingi ilikuwa sheria ya kipagani, ilitekelezwa na mfalme baada ya kuukubali Ukristo kwa jina tu.

Kwa kuwa amri ya kifalme haikuthibitisha kuwa mbadala wa kutosha wa mamlaka ya kimungu, Eusebius, askofu aliyetafuta kibali cha wakuu wa kifalme, na aliyekuwa rafiki maalum na msifaji wa Konstantino, aliibua dai kwamba Kristo alikuwa amehamisha Sabato kwenda Jumapili. Hakuna ushuhuda hata mmoja wa Maandiko uliotolewa kuthibitisha fundisho hilo jipya. Eusebius mwenyewe, bila kujua, anakiri uongo wa fundisho hilo na anawaonyesha waasisi halisi wa mabadiliko hayo. 'Mambo yote,' anasema, 'vyovyote vile vilivyokuwa wajibu kufanywa siku ya Sabato, hivyo tumevihamishia Siku ya Bwana.' -Robert Cox, Sabbath Laws and Sabbath Duties, ukurasa wa 538. Lakini hoja ya Jumapili, ingawa haikuwa na msingi, iliwatia watu ujasiri wa kukanyaga Sabato ya Bwana. Wote waliotamani kuheshimiwa na dunia waliikubali ile sikukuu maarufu.

Kadiri upapa ulivyojikita imara, kazi ya kutukuza Jumapili iliendelezwa. Kwa muda, watu walijihusisha na kazi za kilimo walipokuwa hawahudhuri kanisani, na siku ya saba bado ilichukuliwa kuwa Sabato. Lakini hatua kwa hatua mabadiliko yalifanyika. Wenye nyadhifa za kidini walikatazwa kutoa hukumu katika mizozo yoyote ya kiraia siku ya Jumapili. Muda mfupi baadaye, watu wote, wa cheo chochote, waliamriwa kujiepusha na kazi za kawaida kwa adhabu ya faini kwa watu huru na viboko kwa watumishi. Baadaye ilitolewa amri kwamba matajiri waadhibiwe kwa kupokonywa nusu ya mali zao; na hatimaye, kwamba ikiwa bado wangekuwa wakaidi wafanywe watumwa. Tabaka la chini lilipaswa kuteseka kwa uhamisho wa kudumu.

"Miujiza pia ilitumiwa kama ushahidi. Pamoja na maajabu mengine iliripotiwa kwamba wakati mkulima aliyekuwa karibu kulima shamba lake siku ya Jumapili aliposafisha plau yake kwa kipande cha chuma, kile chuma kikang'ang'ania mkononi mwake, na kwa miaka miwili alitembea nacho, 'kwa maumivu makubwa mno na aibu kuu.'-Francis West, Historical and Practical Discourse on the Lord's Day, ukurasa wa 174."

Baadaye Papa alitoa maagizo kwamba kasisi wa parokia awaonye wale wanaoivunja heshima siku ya Jumapili na awatake waende kanisani na kusali, ili wasije wakaleta msiba mkubwa juu yao wenyewe na majirani zao. Baraza la kanisa liliwasilisha hoja—iliyoenea sana, hata miongoni mwa Waprotestanti—kwamba kwa kuwa watu walipigwa na radi walipokuwa wakifanya kazi siku ya Jumapili, basi lazima hiyo iwe Sabato. 'Ni dhahiri,' walisema

maaskofu, ‘jinsi hasira ya Mungu ilivyokuwa kuu juu ya kutojali kwao siku hii.’ Ndipo ukatolewa mwito kwamba makasisi na wahudumu, wafalme na wakuu, na watu wote waaminifu ‘watumie juhudi zao zote na uangalifu ili siku hiyo irejeshewe heshima yake, na, kwa heshima ya Ukristo, ishikwe kwa uchaji zaidi kwa wakati ujao.’ -Thomas Morer, Mjadala katika Mazungumzo Sita juu ya Jina, Dhana, na Ushikaji wa Siku ya Bwana, ukurasa 271.

Maazimio ya mabaraza yalipoonekana kutotosha, mamlaka za kidunia ziliombwa zito amri ambayo ingewatia hofu mioyoni mwa watu na kuwalazimisha waache kufanya kazi siku ya Jumapili. Katika sinodi iliyofanyika Roma, maamuzi yote ya awali yalithibitishwa upya kwa nguvu na uzito mkubwa zaidi. Pia yaliingizwa katika sheria za kikanisa na yakatekelezwa na mamlaka za kiraia karibu kote katika ulimwengu wa Ukristo. (Tazama Heylyn, History of the Sabbath, pt. 2, ch. 5, sec. 7.)

Hata hivyo, ukosefu wa mamlaka ya Maandiko kwa ajili ya kushika Jumapili ulisababisha aibu si haba. Watu walihoji haki ya walimu wao ya kuweka kando tamko bayana la Yehova, ‘Siku ya saba ni Sabato ya Bwana Mungu wako,’ ili kuheshimu siku ya jua. Ili kufidia ukosefu wa ushuhuda wa Biblia, mbinu nyingine zilihatajika. Mtetezi mwenye ari wa Jumapili, ambaye karibu na mwisho wa karne ya kumi na mbili alitembelea makanisa ya Uingereza, alipingwa na mashahidi waaminifu wa kweli; na jitihada zake zikawa tasa kiasi kwamba aliondoka nchini kwa muda na akatafuta kwa kila njia namna ya kulazimisha mafundisho yake. Aliporudi, upungufu huo ulikuwa umetatuliwa, na katika kazi zake za baadaye alikutana na mafanikio makubwa zaidi. Alileta pamoja naye gombo lililodaiwa kuwa kutoka kwa Mungu Mwenyewe, lililokuwa na amri iliyohitajika ya kushika Jumapili, pamoja na vitisho vya kutisha vya kuwatia hofu wasiotii. Hati hii ya thamani—bandia iliyo duni kama taasisi iliyoiunga mkono—ilidaiwa kuwa ilianguka kutoka mbinguni na kupatikana Yerusalemu, juu ya madhabahu ya Mtakatifu Simeoni, huko Golgotha. Lakini, kwa kweli, chanzo chake kilikuwa Ikulu ya Kipapa mjini Roma. Udanganyifu na ughushi ili kuendeleza nguvu na ustawi wa kanisa katika nyakati zote vimehesabiwa kuwa halali na uongozi wa kipapa.

Waraka huo ulipiga marufuku kufanya kazi kuanzia saa ya tisa (saa tisa alasiri) siku ya Jumamosi hadi kuchomoza kwa jua siku ya Jumatatu; na mamlaka yake ilitangazwa kuwa imethibitishwa na miujiza mingi. Ilisemekana kwamba watu waliokuwa wakifanya kazi zaidi ya saa iliyoamriwa walipatwa na kupooza. Msagaji aliyajaribu kusaga nafaka yake aliona, badala ya unga, mkondo wa damu ukitoka, na gurudumu la kinu likasimama, licha ya mwendo mkali wa maji. Mwanamke aliyeweka donge la unga kwenye tanuri alilikuta bichi lilipotolewa, ingawa tanuri lilikuwa moto sana. Mwingine ambaye alikuwa ameandaa donge la unga kwa kuokwa saa ya tisa, lakini akaamua kuliahirisha hadi Jumatatu, alikuta siku iliyofuata kwamba lilikuwa limegeuzwa mikate na kuokwa kwa nguvu za kiungu. Mwanaume aliyeoka mkate baada ya saa ya tisa siku ya Jumamosi alipoauvunja asubuhi iliyofuata, aliona damu ikitoka humo. Kwa uzushi wa kipuuzi na kishirikina wa namna hii ndivyo watetezi wa Jumapili walivyotaribu kuimarisha madai ya utakatifu wake. (Tazama Roger de Hoveden, Annals, juzuu ya 2, uk. 526-530.)

Nchini Uskoti, kama ilivyo nchini Uingereza, kuheshimiwa zaidi kwa Jumapili kulihakikishwa kwa kuiunganisha nayo sehemu ya Sabato ya kale. Lakini muda uliotakiwa kutunzwa kuwa

mtakatifu ulitofautiana. Amri kutoka kwa mfalme wa Uskoti ilitangaza kwamba “Jumamosi kuanzia saa sita mchana inapaswa kuhesabiwa kuwa takatifu,” na kwamba hakuna mtu, kuanzia wakati huo hadi asubuhi ya Jumatatu, anayepaswa kujihusisha na shughuli za kidunia.—Morer, kurasa 290, 291.

Lakini licha ya juhudi zote za kuanzisha utakatifu wa Jumapili, Wakatoliki wenyewe walikiri hadharani mamlaka ya Kiungu ya Sabato na asili ya kibinadamu ya taasisi iliyokuwa imechukua nafasi ya Sabato. Katika karne ya kumi na sita baraza la kipapa lilitangaza waziwazi: ‘Wakristo wote wakumbuke kwamba siku ya saba ilitakaswa na Mungu, na imepokewa na kutunzwa, si tu na Wayahudi, bali na wote wengine wanaojifanya kumwabudu Mungu; ingawa sisi Wakristo tumebadili Sabato yao kuwa Siku ya Bwana.’—Humo humo, kurasa 281, 282. Wale waliokuwa wakiipotosha sheria ya Kiungu hawakuwa wajinga kuhusu tabia ya kazi yao. Walikuwa kwa makusudi wakijiweka juu ya Mungu.

Mfano ulio dhahiri wa sera ya Roma kwa wale wasioafikiana naye ulionekana katika mateso ya muda mrefu na ya kumwaga damu dhidi ya Waldensi, baadhi yao wakiwa washika Sabato. Wengine waliteseka vivyo hivyo kwa uaminifu wao kwa amri ya nne. Historia ya makanisa ya Ethiopia na Abisinia ni ya maana ya pekee. Katikati ya kiza cha Enzi za Giza, Wakristo wa Afrika ya Kati walipotea machoni pa ulimwengu na kusahauliwa, na kwa karne nyingi walifurahia uhuru wa kutekeleza imani yao. Lakini hatimaye Roma iligundua kuwapo kwao, na mfalme wa Abisinia alidanganywa muda si mrefu kukiri papa kuwa naibu wa Kristo. Milegezo mingine ikafuatia.

Amri ilitolewa iliyokataza utunzaji wa Sabato chini ya adhabu kali kabisa. (Tazama Michael Geddes, *Church History of Ethiopia*, kurasa 311, 312.) Lakini udhalimu wa kipapa hivi karibuni ukawa nira ya kuumiza mno kiasi kwamba Wahabeshi wakaazimia kuivunja kutoka shingoni mwao. Baada ya mapambano ya kutisha Wakatoliki wa Kirumi walifukuzwa kutoka katika milki zao, na imani ya kale ikarejeshwa. Makanisa yakafurahia uhuru wao, wala hawakusahau kamwe funzo walilojifunza kuhusu udanganyifu, ufanatiki, na nguvu ya kimabavu ya Roma. Ndani ya milki yao ya upweke waliridhika kubaki, bila kujulikana kwa sehemu iliyobaki ya Ukristo.

Makanisa ya Afrika yalishika Sabato kama ilivyoshikwa na kanisa la kipapa kabla ya uasi wake kamili. Wakati waliposhika siku ya saba kwa kutii amri ya Mungu, walijiepusha na kazi siku ya Jumapili kwa kufuata desturi ya kanisa. Roma ilipopata mamlaka kuu, ilikanyaga Sabato ya Mungu ili kuitukuza yake; lakini makanisa ya Afrika, yaliyofichika kwa karibu miaka elfu moja, hayakushiriki katika uasi huu. Walipoletwa chini ya utawala wa Roma, walilazimishwa kuiweka kando ile ya kweli na kuitukuza Sabato ya uongo; lakini mara tu walipopata tena uhuru wao, walirudi katika utii wa amri ya nne.

Kumbukumbu za zamani hizi zinafichua waziwazi uadui wa Roma dhidi ya Sabato ya kweli na watetezi wake, pamoja na mbinu anazozitumia kuenzi taasisi aliyoianzisha. Neno la Mungu hufundisha kwamba matukio haya yatajirudia wakati Wakatoliki wa Roma na Waprotestanti wataungana kwa kulitukuza Jumapili.

Unabii wa Ufunuo 13 unatangaza kwamba nguvu inayowakilishwa na yule mnyama mwenye pembe kama za mwanakondoo itasababisha ‘dunia na wakaa ndani yake’ kumwabudu upapa—uliowakilishwa pale na yule mnyama ‘aliye mfano wa chui.’ Yule mnyama mwenye pembe mbili pia atasema ‘kwa wakaa juu ya nchi, kwamba wafanye sanamu ya yule mnyama;’ na, zaidi ya hayo, ataamuru wote, ‘wadogo kwa wakubwa, matajiri na maskini, huru na watumwa,’ wapokee alama ya yule mnyama. Ufunuo 13:11-16. Imeonyeshwa kwamba Marekani ndiyo nguvu inayowakilishwa na yule mnyama mwenye pembe kama za mwanakondoo, na kwamba unabii huu utatimizwa wakati Marekani itakapolazimisha uadhimisho wa Jumapili, ambao Roma hudai kuwa ni uthibitisho maalum wa ukuu wake. Lakini katika heshima hii kwa upapa Marekani haitakuwa peke yake. Ushawishi wa Roma katika nchi ambazo wakati fulani zilikiri utawala wake bado uko mbali na kuangamizwa. Na unabii unatabiri kurejeshwa kwa nguvu zake. ‘Nikaona kichwa chake kimoja kana kwamba kilijeruhiwa hata kufa; na jeraha lake la mauti likapona; na dunia yote ikamshangaa yule mnyama.’ Aya ya 3. Kule kupigwa kwa jeraha la mauti kunaashiria kuanguka kwa upapa mnamo 1798. Baada ya hayo, asema nabii, ‘jeraha lake la mauti likapona; na dunia yote ikamshangaa yule mnyama.’ Paulo anasema kwa uwazi kwamba ‘mtu wa dhambi’ ataendelea mpaka ujio wa pili. 2 Wathesalonike 2:3-8. Hadi mwisho kabisa wa wakati ataendeleza kazi ya udanganyifu. Naye mfunuliwa atangaza, pia akirejea upapa: ‘Wote wakaa juu ya nchi watamsujudia, ambao majina yao hayakuandikwa katika kitabu cha uzima.’ Ufunuo 13:8. Katika Ulimwengu wa Kale na ule Mpya, upapa utapokea heshima katika heshima inayotolewa kwa taasisi ya Jumapili, inayotegemea tu mamlaka ya Kanisa la Roma.

Tangu katikati ya karne ya kumi na tisa, wanafunzi wa unabii nchini Marekani wamewasilisha ushuhuda huu kwa ulimwengu. Katika matukio yanayotokea sasa, yanaonekana maendeleo ya haraka kuelekea utimizaji wa unabii huo. Kwa walimu wa Kiprotestanti kuna dai lilelile la mamlaka ya kimungu kwa ajili ya kushika Jumapili, na ukosefu uleule wa ushahidi wa Maandiko, kama ilivyo kwa viongozi wa kipapa waliobuni miujiza ili kuchukua nafasi ya amri kutoka kwa Mungu. Kauli kwamba hukumu za Mungu zinawatembelea wanadamu kwa kuvunja Sabato ya Jumapili, itarudiwa; tayari imeanza kusisitizwa. Na harakati ya kulazimisha uadhimishaji wa Jumapili inapata nguvu kwa kasi.

Kanisa la Roma ni la ajabu kwa werevu na ujanja wake. Linaweza kutambua yajayo. Linasubiri wakati wake, likiona kwamba makanisa ya Kiprotestanti yanatoa heshima kwake kwa kukubali sabato ya uongo, na kwamba yanajiandaa kuilazimisha kwa njia zile zile ambazo Kanisa hilo lilitumia katika siku za zamani. Wale wanaokataa nuru ya ukweli bado watautafuta msaada wa nguvu hii inayodai kutokosea ili kutokuza taasisi iliyoanzishwa na Kanisa hilo. Si vigumu kubashiri jinsi ambavyo Kanisa hilo litakuja kwa wepesi kuwasaidia Waprotestanti katika kazi hii. Nani anayefahamu zaidi kuliko viongozi wa kipapa jinsi ya kushughulikia wale wasiotii kanisa?

Kanisa Katoliki la Roma, pamoja na matawi yake yote kote ulimwenguni, linaunda taasisi moja kubwa iliyo chini ya udhibiti wa Kiti cha Upapa, na iliyoundwa kuhudumia maslahi yake. Waamini wake mamilioni, katika kila nchi ulimwenguni, wanafundishwa kujihesabu kuwa wamefungwa kwa uaminifu kwa Papa. Haijalishi utaiifa wao au serikali zao, wanapaswa kuichukulia mamlaka ya kanisa kuwa ya juu kuliko nyingine zote. Ijapokuwa wanaweza kula

kiapo cha kuahidi uaminifu wao kwa serikali, lakini nyuma ya hili kuna nadhiri ya utii kwa Roma, ikiwaondolea wajibu wa kila ahadi iliyo kinyume na maslahi yake.

Historia inashuhudia juhudi zake za ujanja na za kudumu za kujipenyeza katika masuala ya mataifa; na baada ya kupata nafasi, kuendeleza malengo yake mwenyewe, hata kwa uharibifu wa wakuu na watu. Mwaka wa 1204, Papa Innocent III alimlazimisha Peter II, mfalme wa Arragon, aape kiapo kisicho cha kawaida kifuatacho: 'Mimi, Peter, mfalme wa watu wa Arragon, nakiri na naahidi kuwa daima mwaminifu na mtii kwa bwana wangu, Papa Innocent, kwa warithi wake wa Kikatoliki, na Kanisa la Kirumi, na kwa uaminifu kuhifadhi ufalme wangu katika utiifu kwake, nikilitetea imani ya Kikatoliki, na kutesa uovu wa kiuzushi.'—John Dowling, *The History of Romanism*, kitabu cha 5, sura ya 6, sehemu.

55. Hii iko sambamba na madai kuhusu mamlaka ya Papa wa Roma 'kwamba ni halali kwake kuwaondoa wafalme madarakani' na 'kwamba anaweza kuwaondolea raia wajibu wa utii wao kwa watawala wasio wa haki.'—Mosheim, b. 3, cent. 11, pt. 2, ch. 2, sec. 9, note 17.

Na ikumbukwe, Roma hujigamba kwamba haitabadilika kamwe. Kanuni za Gregori VII na Inosenti III bado ndizo kanuni za Kanisa Katoliki la Roma. Na laiti angekuwa na uwezo tu, angezitekeleza kwa nguvu ile ile sasa kama katika karne zilizopita. Waprotestanti hawajui sana wanachokifanya wanapopendekeza kukubali msaada wa Roma katika kazi ya kutukiza Jumapili. Wakati wao wameazimia kutimiza kusudi lao, Roma inalenga kuirudisha nguvu zake, kurejesha ukuu wake uliopotea. Kanuni ikishawekwa nchini Marekani kwamba kanisa laweza kutumia au kudhibiti nguvu za dola; kwamba matendo ya kidini yanaweza kulazimishwa kwa sheria za kiraia; kwa kifupi, kwamba mamlaka ya kanisa na serikali itatawala dhamiri za watu, basi ushindi wa Roma katika nchi hii utakuwa umehakikishwa.

Neno la Mungu limekwisha kutoa onyo la hatari inayonyemelea; onyo hili likipuuzwa, ulimwengu wa Waprotestanti utatambua makusudi halisi ya Roma ni yapi, wakati utakapokuwa umechelewa sana kuepuka mtego. Anazidi kupata nguvu kimyakimya. Mafundisho yake yanatia ushawishi katika kumbi za kutunga sheria, katika makanisa, na katika mioyo ya watu. Anajenga majengo yake marefu na makubwa, katika maficho ya siri ambamo mateso yake ya hapo zamani yatarudiwa. Kwa siri na bila kushukiwa anaimarisha majeshi yake ili kuendeleza malengo yake mwenyewe wakati utakapofika wa yeye kushambulia. Anachotaka ni nafasi yenye faida, na hiyo tayari anapewa. Hivi karibuni tutaona na tutahisi kusudi la upande wa Kirumi ni lipi. Yeyote atakayeamini na kutii neno la Mungu, kwa kufanya hivyo atajipatia lawama na mateso. *The Great Controversy*, 563-581.